

УДК 331.225.3

О.К. Чаплигін, доктор філософських наук, професор

Т.В. Ярмак, кандидат філософських наук, доцент

О.Є. Сук, старший викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

М. Харків, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР ОСВІТИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Проникнення цифрових технологій в усі сфери життя вимагає від сучасного фахівця нової якості освіти. Сьогодні вже недостатньо знань, наданих традиційною системою освіти, оскільки більшість працівників виконують роботу, де певний рівень грамотності може бути замінений комп'ютером. Для успішної роботи сучасному фахівцеві необхідні не лише загальні, але й специфічні знання, що викликало необхідність модернізації освіти.

Якісно нові технології навчання в Україні вже закріплені на законодавчому рівні відповідними законодавчими актами, такими як наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [1], закон «Про Національну програму інформатизації» [2], указ президента «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [3], розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [4], тощо.

Цими документами покладено початок нового типу навчання, коли студент може самостійно визначати свою освітню траєкторію, а система освіти повинна забезпечити активний розвиток академічної мобільності, завдяки впевненому переходу до цифрової епохи. Українська система освіти сьогодні повинна акцентувати увагу перш за все на підготовці фахівців, що володіють такими професійними компетенціями, які передбачають здатність до творчих нестандартних рішень, а також розвиток комунікативних навичок. Цифрову трансформацію освіти можна уявити собі, як рішення проблем подолання цифрового розриву в інформаційному середовищі. Сутність цифрової трансформації освіти - рух до персоналізації освітнього процесу на основі використання цифрових технологій. Головна особливість цієї трансформації в можливості використання таких педагогічних моделей організації та проведення навчальної роботи, які раніше не могли зайняти гідного місця в освіті через складність їх здійснення засобами традиційних «паперових» інформаційних технологій.

Протягом останніх десятиліть спостерігається перехід від «паперового» до «цифрового» інформаційного освітнього середовища. На різних етапах розвитку цей перехід називали комп'ютеризацією, інформатизацією, а сьогодні - цифровізацією освіти. Ця проблема знайшла своє відображення у працях українських учених О.М.Спіріна, Ю.В.Триуса, В.М.Кухаренка, Є.М.Смирнкової-Трибульської, А.М.Стрюка, Н.В.Рашевської, Ю.О.Кадемії та зарубіжних Д.Тракслера, Ч.Грема, В.Вудфілд, Д.Харісона, К.Манварінга, Р.Ларсена, К.Хенрі, Л.Халверсона, К.Спріна, С.Г.Григор'єва, О.В.Андрюшкової. Аналіз праць цих дослідників дає змогу зробити висновок, що питання діджиталізації є актуальним і дискусійним. Зокрема, потребує уточнення понятійний апарат даної проблеми, виділення конкретних компонентів методик, поєднання відповідних методів та засобів традиційного та електронного навчання.

Цифрова грамотність сьогодні є пріоритетом освіти, одним з основних елементів її діджиталізації. «Цифрова грамотність - це здатність проектувати і використовувати контент за допомогою цифрових технологій, застосовуючи комп'ютерне програмування, графічні техніки візуалізації, комп'ютерну графіку, мультимедіа розробку онлайн-курсів тощо, пошук і обмін інформацією» [5].

Діджиталізація безсумнівно сприяє розвитку сучасної вищої освіти, адже дає можливість швидкого обміну досвідом і знаннями, адаптації до змішаного та онлайн-навчання, розвитку цифрових бібліотек і цифрових кампусів, розширення кола суб'єктів, які отримують унікальну інформацію, що раніше була доступна тільки вузькому колу експертів і вчених. Збільшення частки онлайн-сегменту освітніх послуг може кардинально змінити традиційну систему, зробивши цифрові освітні ресурси базою для розвитку інформаційних послуг в сфері освіти, в зв'язку з чим виникає потреба в формуванні цифрових компетенцій викладацького складу вузів, внесення змін до змісту їхньої професійної підготовки, оснащення викладачів відповідними знаннями [6]. Забезпечення викладачів достатнім рівнем цифрової компетенції сьогодні є ключовим чинником подальшого розвитку освіти.

Однак, фахівці звертають увагу й на можливі негативні зміни в даній сфері (втрата базових когнітивних компетенцій, зниження загального рівня підготовки, скорочення потреби в «інтелектуальному» фахівці, відхід від фундаментальності, перерозподіл функцій адміністрації вузів і викладачів, високі вимоги до психологічних якостей викладача, скорочення особистих контактів, зростання конфліктів, «відтік» талановитої молоді і викладачів за кордон, скорочення контингенту вищої освіти, втрата статусу вітчизняної вищої освіти, зниження контингенту студентів) [7]. Отже, цифрові технології забезпечують масу можливостей для покращення освіти, але само по собі оснащення освітніх організацій цифровими технологіями ще не веде до підвищення освітніх результатів.

В зв'язку з цим стає актуальним завдання забезпечення якості цифрової освіти і вимальовуються вектори розвитку вітчизняної та світової освіти. Мова, перш за все, йде про швидкість навчання, коли звичайне поступове накопичення знань певною мірою втрачає свою актуальність. Основоположним принципом в освіті стає мотивація студента. Крім того, доступність матеріалів спрощує процес отримання нових знань. Сьогодні розгортається новий етап цифрової революції в освіті, на якому цифрові технології стають загальнодоступним і надійним засобом вирішення поставлених завдань. Працівникам освіти найближчими роками доведеться змінити традиційні погляди на навчання та його результати, враховуючи масове поширення нових цифрових інформаційних інструментів.

Література:

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання(2013). Режим доступу: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/z0703->
2. Про Національну програму інформатизації(2016). Режим доступу: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.
3. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні(2000). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>

4. Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні(2013). Режим доступу: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>

5. Петрова Н.П., Бондарева Г. А. Цифровизация и цифровые технологии в образовании // МНКО. 2019. №5

6. Мавлютова Г. А. Цифровизация в современном высшем учебном заведении // ИБР. 2018. №3 (32)

//<https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-v-sovremennom-vysshem-uchebnom-zavedenii>

7. Стрекалова Н.Б. Риски внедрения цифровых технологий в образование // Вестник Самарского университета. История, педагогика, филология, 2019, №2

УДК 378.4: 004.771

Н. О. Шанідзе кандидат соціологічних наук, доцент
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Інформатизація освітньої діяльності вже багато років виступає головним завданням організації простору освіти, оскільки безперервне збільшення обсягів інформації, зростання соціальної ролі особистості та інтелектуалізація її праці, швидка зміна техніки і технологій потребують постійного розвитку, модернізації освіти, приведення її стану і у відповідність із потребами суспільства, що розвивається, та з індивідуальними потребами людини. [1, с. 286] У зв'язку з цим сьогодні багато говорять про електронне навчання, яке особливо актуалізувалося та активізувалося під час карантину, коли прийшлося швидко підлаштуватися під реалії дійсності, почали навіть виникати нові терміни, як наприклад, «змішане» навчання, що мав під собою суміш аудиторного та дистанційного видів навчання.

Треба зазначити, що широкомасштабна інформатизація освіти почалась у 80-90 роки минулого століття, коли засоби інформаційних технологій почали активно впроваджуватись, передусім, у систему управління освітою, а сьогодні інформатизація освіти пов'язана насамперед із формуванням електронного освітнього середовища, що стає темою багатьох наукових досліджень, метою яких є вирішення проблеми визначення і підтримки цілеспрямованого розвитку електронного навчання в умовах дисбалансу між обмеженими ресурсами для оновлення інфраструктури, з одного боку, і високою швидкістю появи нових технологічних можливостей, які потребують постійного підвищення ІКТ-компетенцій учасників освітнього простору – з іншого [2].

Питанням електронного навчання присвячені, наприклад, праці таких авторів, як Кравцов Г. М., Биков В. Ю., Шишкіна М. [3-5], які розглядають проблеми створення ефективних систем електронного навчання з різних точок зору. Мова йде про електронне навчання в широкому сенсі, передбачається, що навчальний матеріал буде розміщений в системі електронного навчання – Learning Management System (LMS), що являє собою програмний продукт. Доступ в систему навчання здійснюється через Інтернет або локальну мережу, у вільному режимі або з авторизацією користувачів – за логіном і паролем [6].